

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алферов С. Ю. Непрерывное образование: опыт развитых стран // Советская педагогика.– 1990. – № 8. – С. 131–136.
2. Биков В.Ю. Теоретико-методологічні засади створення і розвитку сучасних засобів та технологій навчання // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні: 1992–2002: 36. наук. пр. до 10 річчя АПН України / Академія педагогічних наук України.– Ч. 2.– Харків. “ОВС”, 2002. – С.182–199.
3. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник.– К.: Либідь, 1997.–376 с.
4. Емельянов Н.И. Подготовка рабочих кадров в средней школе США // Советская педагогика.– 1991.–№1. – С.134–137.
5. Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи / І.В. Вовківська, Ю.О. Дорошенко, Л.М. Забродська та ін. / За ред. В.М. Мадзігона та Ю.О. Дорошенка.– К.: Педагогічна думка, 2003.–276 с.
6. Освітні технології: Навч. метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. / За ред. О.М. Пехоти.–К.: А.С.К., 2001.–256 с.
7. Основи нових інформаційних технологій навчання: Посібник для вчителів / За ред. Ю.М. Машбиця / Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України.–К.: ІЗМН, 1997.– 262 с.
8. Педагогічний словник / За ред. М.Д. Ярмаченка.– К.: Педагогічна думка, 2001.– 516 с.
9. Семенюк Э.И. Информатика: достижения, перспективы, возможности.– М.: Наука, 1988.–176 с.
10. Софронова Н.В. Программно-методические средства в учебном процессе общеобразовательной школы.– М.: ИИО РАО, 1998.– 178 с.

УДК 371.11

Л. М. Калініна

СУТНІСТЬ І СПЕЦИФІКА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ШКОЛОЮ

За умови здійснення в нашій країні соціально-політичних перетворень, економічних реформ дії організацій та їх керівників не можуть зводитися до простого реагування на зміни, що відбуваються в усіх соціальних сферах. Сьогодні широко визнаною є необхідність свідомого управління змінами за допомогою науково обґрунтованого механізму передбачення, регулювання, врахування мінливих зовнішніх умов функціонування організацій. Демографічні та етнічні зміни, оновлення парадигми освіти, освітніх технологій, запровадження інформаційно-комп'ютерних технологій, використання можливостей мережі Інтернет, інтеграція в Європейський освітній простір, розробка нових концепцій управління є чинниками, що суттєво впливають на основи діяльності шкіл. Останнім не завжди вдається без особливих труднощів задовольняти різні запити замовників освіти – учнів, батьків, окремих прошарків суспільства, культурно-етнічних груп, громадських організацій і вимоги суспільства; запроваджувати новаційні освітні концепції, нові технології управління, наукові підходи до навчання, виховання й розвитку учнівської молоді, управління школою; виступати гарантом інтелектуального, фізичного, морального, психічного розвитку і саморозвитку особистості. Багато вимог до школи з боку соціуму виникають несподівано, спонтанно і потребують миттєвої реакції суб'єктів управління. Це спонукає останніх самостійно визначати стратегічні дії в рамках школи, які відповідатимуть актуальним запитам споживачів і замовників освіти та застосувати концептуальні положення стратегічного управління в професійній діяльності.

Термін “стратегічне управління” був уведений у науковий обіг на межі 60-х та 70-х рр. ХХ століття на позначення різниці між поточним управлінням на рівні організації і управлінням, здійснюваним на вищому рівні. Необхідність фіксації такого розходження була викликана в першу чергу змінами в діяльності, соціумі. Ідеї стратегічного управління розроблялися такими зарубіжними авторами, як Ван Вейринген (1995), Ansoff (1972), Higgins (1983), Pearce, Robinson (1985), Shendel, Hattel (1972), Stair (1996) [1; 5; 6; 7; 8; 9]. Типи, фактори та

етапи розвитку стратегічного управління досліджувалися О. Віханським, Л. Калініною, З. Шершньовою, С. Оборською [2; 3; 4].

Метою статті є розкриття поглядів, ідей, уявлень зарубіжних і вітчизняних учених щодо сутності і специфіки стратегічного управління школою як відкритої до зовнішнього оточення організації. А також конкурентних переваг над аналогічними освітніми організаціями.

В умовах переходу від оперативно-тактичного управління до стратегічного закономірно з'явилася ідея про необхідність зосередження уваги вищого керівництва на зовнішньому середовищі для забезпечення відповідного і вчасного реагування на зміни, що відбуваються в ньому, а також передбачення майбутнього. В основу стратегічного управління покладені орієнтація школи на зовнішнє середовище, її спрямування на забезпечення розвитку соціуму. Таке управління сприяє розв'язанню проблем довгострокового характеру, досягненню основних цілей організації, забезпечує школам можливість урахування й передбачення змін і використання з часом переваг взаємодії з соціумом.

Ці характеристики (врахування впливу соціуму, довгострокове планування та основні цілі) визначають провідні аспекти стратегічного управління [1].

Світова практика свідчить, що переважна більшість організацій, які досягли значних успіхів і високих результатів у своїй діяльності, завдячують цим саме впровадженню системи стратегічного управління. Стратегічне управління дає змогу підвищити довгострокову ефективність функціонування організації при врахуванні факторів зовнішнього впливу таких як: соціальні, політичні, технічні, технологічні, економічні, педагогічні. Стратегічне управління школою пов'язане з такими питаннями:

- Що чекає школу в майбутньому і як це передбачити?
- Як визначити шляхи розвитку школи і розв'язання проблем, що виникають?
- Які результати роботи школа вважає справді важливими?
- Яку школу хочуть створити люди, що в ній працюють?

Стратегічне управління дає змогу створити “реалістичну” модель майбутніх результатів і адаптувати різні види стратегій у процесі досягнення цілей. Для того, щоб знайти відповіді на вищезазначені запитання, необхідно визначити основні цілі діяльності школи, її філософію, розробити модель школи як соціальної організації, забезпечити її порівняно незалежне становище щодо соціуму, сформулювати шкільну політику. Деякі менеджери розглядають поняття “цілі” і “завдання” як синоніми, а деякі визначають “завдання” як “міні-цілі”.

Невизначеність факторів впливу зовнішнього соціального середовища; поєднання партисипативних і адміністративних методів управління організаціями, зокрема використання методів регулювання, здійснення самоуправління на всіх рівнях; функціонування організацій як відкритих соціальних систем зумовлюють нині перехід від концепції організації школи до концепції стратегічного управління. Це пояснюється тим, що будь-яка модель управління організацією базується на відповідній концепції, яка включає опис ідеї, на основі якої формується модель.

Концепція організації школи як статичної організації поступово нівелюється. Посилення взаємодії школи та соціуму, налагодження комунікаційних, функціональних, творчих зв'язків між школою та соціальними інституціями з метою забезпечення якісної освіти учнівської молоді визначає необхідність створення відкритої для співпраці соціально-педагогічної системи.

Концепція стратегічного управління школою як організацією, – це система поглядів, ідей, положень, уявлень, що зумовлюють мету і завдання функціонування та розвитку організації, механізми суб'єкт-об'єктної взаємодії, характер відносин всередині організації, ступінь урахування факторів впливу середовища (як внутрішнього, так і зовнішнього) на її розвиток.

Концепція доповнюється положеннями про бачення, місію, культуру школи і шляхи її модернізації, результатами аналізу і рекомендаціями щодо розвитку організації. Згідно з концепцією моделюються управлінські й освітні процеси, реалізується кадрова політика, оптимально використовується ресурсне забезпечення, формується нова культура організації, встановлюються зв'язки із середовищем. Між названими вище компонентами можливі взаємодія та взаємозв'язки різного характеру і рівня. При цьому лише деякі компоненти можуть добре "вписуватися" в розроблену школою стратегію. Внутрішнє і зовнішнє соціальне середовище, в яких функціонує і розвивається школа, є одним із необхідних чинників визначення місії та її цілей. Стратегії в цьому випадку відіграють роль інструментів досягнення цілей.

Існує низка визначень, у яких робиться акцент на тих чи інших аспектах і особливостях стратегічного управління, на його відмінності від "звичайного" управління.

Наведемо кілька конструктивних визначень поняття стратегічного управління, що були запропоновані авторитетними зарубіжними вченими:

- процес визначення і встановлення організацією зв'язку з її оточенням, який складається з досягнення обраних цілей і спроб забезпечити бажану взаємодію з оточенням за допомогою розподілу ресурсів, що дає змогу організації та її підрозділам ефективно й результативно діяти [8];

- процес управління взаємодією організації з її оточенням з метою здійснення місії організації [6];

- набір рішень і дій з формулювання та виконання стратегій, розроблених для того, щоб досягти мети організації [7];

- реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий та інтегративний підходи до діяльності організації, що дає змогу визначати цілі розвитку, порівнювати їх із наявними можливостями (потенціалом) організації та узгоджувати їх шляхом розробки й реалізації системи стратегій [4].

Стратегічне управління – це рішення та дії, спрямовані на визначення та впровадження стратегії, що сприяє такій взаємодії між організацією та зовнішнім оточенням, за якої організація є конкурентоспроможною, а також створює можливості для досягнення організаційних цілей. Впровадження стратегічного управління організацією є надзвичайно складним завданням для окремої групи керівників, тому що: стратегічний напрям дій визначається на невідоме майбутнє; організація існує в мінливому та динамічному соціально-культурному середовищі; стратегічне управління здійснюється людьми, в тому числі керівниками та іншими працівниками організації. Стратегічне управління відрізняється від щоденного оперативного управління й охоплює всі напрями управління організаціями. Воно включає елементи, які є основою діяльності організації. Успішна діяльність організації впродовж певного періоду залежить не від вдалого збігу обставин, а від вибору стратегій, які здійснює керівництво. Стратегічне управління школою як відкритою до зовнішнього оточення організацією передбачає:

- визначення й ранжування довгострокових цілей управлінського і педагогічного процесів, які відповідають закономірностям розвитку сфери освіти в цілому та інтересам школи зокрема;

- формування стратегії або низки стратегій;

- оцінювання та критичний розгляд можливих шляхів досягнення поставлених цілей з урахуванням внутрішніх і зовнішніх умов функціонування школи в даний період;

- вибір і поступове здійснення суб'єктами управління управлінських рішень, які забезпечують ефективну адаптацію процесів управління, навчання, виховання, розвитку учнівської молоді, професійного і творчого зростання кадрів до несподіваних змін, реалізацію економічно обґрунтованих проєктів;

- реалізацію ресурсного підходу (оцінювання потреби в людських, енергетичних, фінансових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсах) для започаткування або підтримання процесів;

– підтримання зв'язку школи із зовнішнім соціальним середовищем і врахування факторів його впливу (соціальних, політичних, технічних, технологічних, економічних, педагогічних).

Дотримання ресурсного підходу для досягнення цілей організації забезпечує використання організацією наявних ресурсів шляхом нового їх застосування та впровадження новачій, які щонайкраще відповідають визначеним цілям. Успіх організації залежить від масштабності стратегічних намірів, заснованих на баченні майбутнього даної організації. Це можуть бути плани й наміри, що базуються на достовірній, вичерпній інформації та орієнтованих на успіх стратегіях, які дають змогу враховувати в роботі організації нові завдання, зумовлені змінами середовища.

Характерні ознаки системи стратегічного управління організацією виявляються у взаємодії таких чинників, як: галузева належність організації; розмір організації; тип організації, спеціалізація діяльності, концентрація ресурсів та кооперація дій суб'єктів у ній; наявність/відсутність в організації науково-технічного потенціалу; рівень управління; рівень компетенції, кваліфікації персоналу; ресурсне забезпечення діяльності організації; ступінь адаптації до зовнішнього соціального середовища. Загальні етапи стратегічного управління організацією, адаптовані до соціально-педагогічних систем, показані на рис. 1. Об'єктом стратегічного управління є відкрита, складна, динамічна, стохастична організація, яка розвивається і змінює параметри станів у часі й просторі, зазнає зовнішніх впливів з боку середовища і здійснює вплив на нього за принципом зворотного зв'язку.

Рис. 1. Етапи стратегічного управління школою.

Метою стратегічного управління є визначення місії, цілей, бачення і стратегії; розробка системи планів, проектів і програм розвитку як інструментів реалізації стратегічних орієнтирів на поліпшення діяльності організації та її окремих складових: забезпечення виконання завдань конкурентоспроможності організації, її тривалого функціонування.

У рамках стратегічного управління застосовуються такі методи: метод системного аналізу; методи стратегічного діагностування; методи експертного оцінювання (зокрема, метод аналізу ієрархій); метод оцінювання привабливості, зокрема методи стратегічних зон діяльності (СЗД), стратегічних зон господарювання (СЗГ); методи стратегічного аналізу (SWOT-аналіз); методи економічної та математичної статистики; метод побудови сценаріїв,

контролінгу; метод “портфельного аналізу” (BCG – матриця Бостонської консультативної групи, яка забезпечує інструментарій для оцінювання результатів діяльності організації, пов’язаних із диверсифікацією, в тому числі освітніх послуг; GE – бізнес-екран); метод координації та інтегрування видів діяльності, які можуть бути диверсифіковані. Диверсифікація (від лат. *diversus* – різний, *asere* – робити) – різнобічний розвиток, урізноманітнення; процес проникнення в нові сфери діяльності, які не були характерними для організації раніше; засоби прогнозування змін, які відбуваються у зовнішньому середовищі і адаптації до них. Розробкою механізмів стратегічного управління, його науковим обґрунтуванням і здійсненням займаються вчені, дослідники, менеджери, персонал організації.

Організація завжди не є ізольованою, має зв’язки з іншими. Стратегічне управління – це місія організації, спосіб визначення напрямку руху і процес формування ситуації змагань. У кожній школі є конкуренти, є певні цілі конкуренції, які необхідно встановлювати і яких необхідно досягати.

Роль менеджера за умови впровадження стратегічного управління полягає в організації, прогнозуванні, аналізі діяльності персоналу, здійсненні контролю за нею, розробці й опрацюванні стратегій. Стратегічне управління – це певні дії, що становлять основу довгострокової діяльності. Менеджери мають довгострокове бачення, але цього недостатньо. Необхідно мати уявлення про фундаментальні напрями діяльності організації і дивитися в майбутнє. Стратегічне управління – це передусім розуміння мети, це керівництво і контроль, що передбачають використання елементів тактичного і поточного управління. Ван Вейрінген визначив переваги і недоліки стратегічного управління. До переваг стратегічного управління він зараховує: можливість ідентифікації школи із зовнішнім середовищем; вироблення широкого погляду на школу; визначення перспектив розвитку школи; можливість використання альтернатив і вибору ступенів свободи школи; можливість обговорення та критики; створення системи обміну інформацією, зумовлене реалізацією різних напрямів розвитку школи; можливість виявлення негативних явищ дійсності. До недоліків стратегічного управління належать: необхідність більшого обсягу інформації, ніж має школа; необхідність проведення великої роботи, винагорода за яку вельми незначна; висування ідей, які неможливо реалізувати [1]. Стратегічне управління є найважливішим чинником успішного розвитку організацій у постійно ускладнюваних ринкових умовах. Проте дуже часто можна спостерігати відсутність стратегічної спрямованості в діях керівників організацій, що і призводить до простого їх функціонування без будь-якого розвитку як структурних підрозділів, так і людських ресурсів.

Відсутність стратегічного управління у сфері освіти проявляється у таких двох формах. У першому випадку керівники планують діяльність, виходячи з того, що зовнішнє оточення взагалі не буде змінюватися або ж у ньому не відбуватиметься якісних змін. Спроби скласти довгострокові плани, в яких визначається на перспективу, хто, що і коли робитиме, або спроби знайти на початковому етапі рішення на багато років уперед, бажання будувати “на століття” чи здобувати “на довгі роки” – усе це ознаки нестратегічного управління. Бачення довгострокової перспективи – дуже важлива складова стратегічного управління. Однак воно не передбачає екстраполяції існуючої практики й існуючого стану оточення організації на ситуацію, що складатиметься протягом багатьох років.

У другому випадку в разі нестратегічного управління вироблення програми дій починається з аналізу внутрішніх можливостей і ресурсів організації. За такого підходу дуже часто виявляється, що організація не в змозі досягти своїх цілей, тому що їх досягнення принципово залежить від можливостей, бажань і потреб замовників, а також від поведінки аналогічних організацій цієї сфери. На основі аналізу внутрішніх можливостей керівник

школи може визначити лише, яка кількість послуг може бути надана і які будуть при цьому витрати. Кількість спожитих послуг, розміри фінансових надходжень і витрати визначатимуться потім і не шкільним управлінням. Тому починати планування діяльності організації з аналізу внутрішніх ресурсів і можливостей їх раціонального використання означає повністю відкидати принципи стратегічного управління.

Щоб школа як організація могла забезпечувати свій розвиток у довгостроковій перспективі, в ній мають бути переваги над іншими аналогічними установами. Вона може впоратися зі своїми завданнями тільки за умови, якщо надає освітні послуги, які стабільно задовольняють споживачів, користувачів. Це означає, що освітня послуга має бути:

- цікавою для споживача настільки, що він готовий віддати за неї гроші, витратити час і сили на її “споживання”, згадувати про неї із вдячністю навіть після закінчення школи;
- цікавою для споживача більшою мірою, ніж аналогічна чи схожа за споживацькими якостями освітня послуга, яка вироблена і надається іншими школами;
- цінною для його життєдіяльності або професійної діяльності.

Якщо послуга має ці властивості, то говорять, що послуга має конкурентні переваги. Отже, організація може успішно існувати і розвиватися тільки в тому випадку, коли послуги, які вона надає, мають конкурентні переваги. Створювати ж конкурентні переваги необхідно за допомогою стратегічного управління. Розгляд питання про створення й утримання конкурентних переваг організації передбачає аналіз відносин і відповідно взаємодії трьох суб'єктів ринкового освітнього середовища (рис. 2). Перший суб'єкт – це “наша” школа, що надає конкурентоспроможну послугу. Другий суб'єкт – це споживач, який може цю послугу купити (захотіти здобувати освіту в цій школі), а може і не купити (не захотіти здобувати освіту в цій школі). Третій суб'єкт – це конкуренти, які готові запропонувати споживачеві свої послуги і зможуть задовольнити таку саму його потребу в освіті на вищому рівні, ніж “наша” школа. Головним у цьому ринковому трикутнику є споживач освітніх послуг. Тому і конкурентні переваги освітньої послуги – це цінність послуги для користувачів (учнів), для споживачів (батьків, громади, держави), що спонукає останніх споживати цю послугу, підтримувати, стимулювати її надання.

Конкурентні переваги не обов'язково зумовлюються порівнянням послуги “нашої” організації з послугами конкурентів. Може бути так, що на освітньому ринку немає організацій, які пропонують конкурентну послугу, проте послуга “нашої” організації не користується попитом. Це значить, що вона не має достатньої цінності для споживача чи конкурентних переваг для споживача. Сьогодні, як і раніше, наявність конкурентних переваг залежить лише від рівня стратегічного управління, забезпечення цінності послуги для споживача можливе як у віддаленому селищі, так і в столиці.

Є дві можливості забезпечення конкурентних переваг. По-перше, конкурентні переваги може мати сама освітня послуга. Один із видів конкурентних переваг послуги – це її цінова вартісна характеристика. Дуже часто споживач здобуває освіту в цій школі тільки тому, що вона надає послуги, які мають аналогічні споживацькі властивості, але коштують дешевше, ніж інші. Тоді виходить, що користуються такою послугою тільки тому, що вона дуже дешева. У наших умовах функціонування системи освіти у більшості випадків навіть безкоштовна (гроші на цю послугу надходять опосередковано через податкову систему). У такому разі споживання може відбуватися, навіть якщо послуга не має споживчої цінності для користувача. Це стосується також додаткових освітніх послуг, які надають позашкільні заклади або репетитори. Аргументом для вибору може виступати прагнення бути подібним до інших, оскільки більшість людей отримують саме таку послугу, яку надає суспільство.

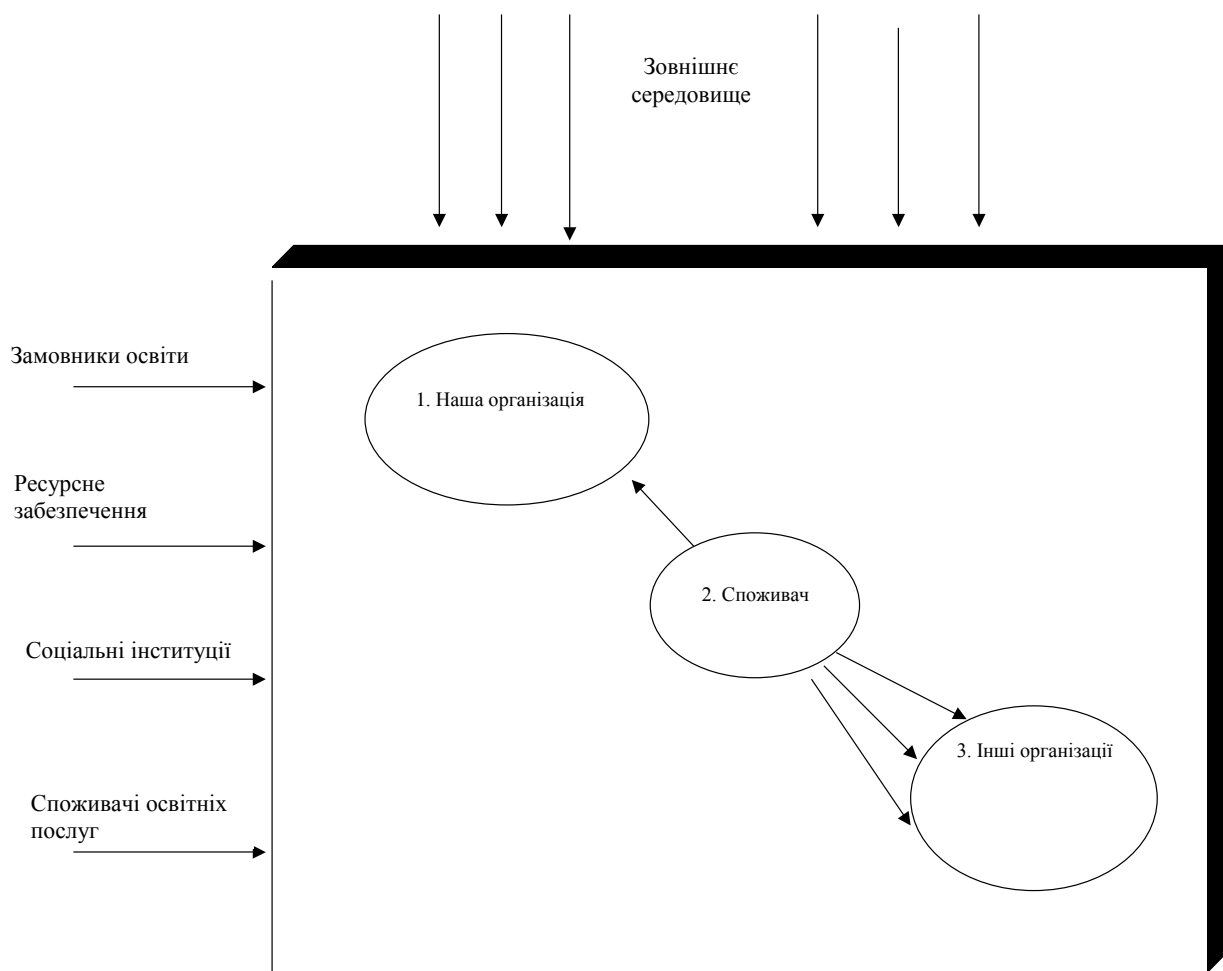

Рис. 2. Модель взаємодії суб'єктів ринкового освітнього середовища.

Другий вид конкурентних переваг – це диференціація цінності. У такому випадку йдеться про те, що послуга має відмінні від інших особливості, що роблять її привабливою для споживача. Диференціація не обов'язково пов'язана зі споживчими (утилітарними) якостями послуги (корисністю, простотою отримання, гарними характеристиками, багатофункціональністю тощо). Вона може досягатися завдяки таким характеристикам, які не мають жодного відношення до утилітарних споживчих властивостей, наприклад, завдяки типу школи, її місцезнаходженню, іміджу (в такому разі переваги мають спеціалізована школа, ліцей, гімназія, колегіум).

По-друге, крім того, що організація створює конкурентні переваги самої послуги, вона може намагатися забезпечити ці переваги за допомогою положення послуги на освітньому ринку або ринку праці. Досягається це шляхом закріплення споживача, інакше кажучи, шляхом монополізації частини ринку. У принципі така ситуація суперечить ринковим відносинам, тому що в ній покупець позбавлений можливості вибору. Однак на практиці багатьом організаціям вдається не тільки створити для своєї послуги таку конкурентну перевагу, але й утримувати її досить довго. Наприклад, дітей із конкретного мікрорайону приймають тільки до цього закладу; ліцензію на надання таких послуг видають тільки цій установі, до всіх інших висуваються вимоги, які стримують їх розвиток.

За умови стратегічного управління в кожний визначений момент необхідно фіксувати, що школа має робити сьогодні, щоб досягти поставленої мети у майбутньому, виходячи при цьому з того, що оточення й умови життєдіяльності всередині організації будуть змінюватися. У разі стратегічного управління, сьогодення розглядається ніби "з точки зору" майбутнього у певний час суб'єктами управління і персоналом, визначаються і здійснюються такі дії, які забезпечують установі чітко окреслене майбутнє, а не виробляється план чи опис того, що має робитися в майбутньому.

Стратегічне управління – це такий вид управління організацією, за якого:

- людський потенціал сприймається як основа і цінність організації; діяльність організації орієнтована на задоволення запитів споживачів і замовників освіти;
- забезпечується гнучка реакція на зміни зовнішнього оточення і внутрішнього середовища організації; в організації проводяться своєчасні зміни;
- організація має змогу відповідати на виклик з боку зовнішнього оточення; домагатися конкурентних переваг;
- забезпечується можливість успішної діяльності в довгостроковій перспективі; гарантується виконання сформульованої або вибраної місії, а також досягнення поставлених цілей.

Узагальнюючи, відзначимо, що стратегічне управління школою покликане забезпечити її розвиток у майбутньому, а не тільки її функціонування.

Звичайно ж, коли йдеться про виживання в ринковому конкурентному середовищі, не стоїть питання про те, що школа може жалюгідно існувати. Можливість невдач навіть не спадає на думку, є конкретна мрія, до втілення якої прагне весь шкільний колектив.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ван Вейринген Ф. Стратегическое управление в школе // Управление в образовании: Практическое руководство / Под ред. П. Карстанье, К. Ушакова. – М., 1995. – С. 88.
2. Виханский О.С. Стратегическое управление: Учебник. – М., 2000. – 296 с.
3. Калініна Л.М. Модуль 2. Стратегічне управління // Освітній менеджмент: Навчальний посібник / За ред. Л.І. Даниленко, Л. Карамушки. – К.: Шкільний світ, 2003. – С. 56–93.
4. Шершньова З.Є., Оборська С.В. Стратегічне управління: Навчальний посібник. – К., 1999. – С. 14, 15, 17, 27.
5. Ansoff H.I. Concepts of strategy //Quinn J.B.etal. The strategy process: concepts, contexts and cases. – London, 1988.
6. Higgins J.M. Organizational Policy and Strategic Management: Text and Cases. 2nd ed. – Chicago, 1983.
7. Pearce J.A., Robinson R.B. Jr. Strategic Management. 2 ed. Homewood, Ill: Richard D.Jr Win, 1985.
8. Schendel D.E., Hatten K.J. Business Policy or Strategic Management: A Broader View for an Emerging Discipline: Academy of Management Proceedings, August, 1972.
9. Stair R.M. Principals of Information Systems. – Boyd and Fraser Publishing, 1996.

УДК 37.03:94 (477)

В. В. Кузьменко

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ НАУКОВОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

На сучасному етапі розвитку нашої країни спостерігається зростання у науковців інтересу до національної історико-педагогічної тематики, визначення необхідності детального аналізу історичного досвіду, прагнення повернути забуті педагогічні ідеї та імена для більш глибокого розуміння подальшого розвитку навчально-виховного процесу в закладах освіти. Слід звернути також увагу на набутий українцями досвід, який ще не отримав свого ґрунтовного висвітлення, об'єктивної оцінки щодо значення його для сьогодення. Певний досвід є і з формування в учнів наукової картини світу. Так, для вирішення цієї проблеми в різні періоди розвитку освіти застосовували різноманітні засоби, форми і методи. Одним із найбільш ефективних напрямків розв'язання проблеми є широке застосування у навчально-виховному процесі школи міжпредметних зв'язків.

Проблемі формування наукової картини світу останнім часом приділяється значна увага у працях С. У. Гончаренка, В. Р. Ільченко, О. М. Лазарович, Н. В. Нетребко,